
Solmaz, E. (2020). Kaybolmaya Yüz Tutmuş Bir Meslek Kalaycılık: Afyonkarahisar Örneği.
Folklor Akademi Dergisi. Cilt:3, Sayı:2, 381 – 394.

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Recieved: 16.05.2020

Kabul / Accepted: 14.06.2020

Araştırma Makalesi/Research Article

KAYBOLMAYA YÜZ TUTMUŞ BİR MESLEK KALAYCILIK: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Erhan SOLMAZ*

Öz

Bu çalışmada, günümüz dünyasında meydana gelen teknolojik değişim ve gelişimler neticesinde unutulmaya yüz tutmuş geleneksel mesleklerden biri olan kalaycılık üzerinde durulacaktır. Geleneksel Türk El Sanatlarından birisi konumundaki Bakırcılık mesleği ile bağlantılı olarak gelişen kalaycılık, Anadolu’da ustalık isteyen el sanatlarından biridir. Afyonkarahisar/Merkezde “kalaycılık mesleği” bugün değişen yeme-içme, kap-kacak alışkanlıkları ve yetişmiş insan gücünün olmayışı gibi sebeplerle unutulmaya yüz tutmuştur. Bu çalışmanın sınırları içerisinde öncelikle gelenek ve geleneksel meslek kavramı hakkında bilgi verilecek sonrasında da kalaycılık mesleğinin gelecekteki durumuyla ilgili tespitlerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *gelenek, geleneksel meslek, kalaycılık, aktarım.*

* Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, erhan.solmaz@usak.edu.tr ORCID: 0000-0003-4842-4614

A LOST PROFESSION TINNING: AFYONKARAHİSAR EXAMPLE

Abstract

In this study, tinning, one of the traditional professions that has been forgotten as a result of the technological changes and developments occurring in today's world, will be emphasized. Tinning, which developed in connection with the copper making profession, which is one of the traditional Turkish handicrafts, is one of the handicrafts that requires mastery in Anatolia. The "tinning profession" in Afyonkarahisar / Center has been forgotten today due to the changing utensils, eating-drinking habits and the lack of trained manpower. Within the boundaries of this study, firstly, information will be given about the concept of tradition and traditional profession, and then the future status of the tinning profession will be made.

Keywords: *tradition, traditional profession, tinning, transfer*

Giriş

Yaşadığı dünyaya iz bırakabilme gayesini yaratıldığı günden beri zihninde taşıyan insanoğlu, gündelik yaşamında meydana getirdiği yapıp etmelerini belli bir düzene sokmuş ve bu uygulama kalıplarına da “gelenek” adını vermiştir. Kavram dünyasında “süreklilik ve sürdürülebilirlik” unsurlarını taşıyan gelenek, bir toplumun inşasındaki temel unsurlardan biridir. Kültürel aktarımın da gelenek sayesinde vuku bulduğu göz önüne alındığında kavramın önem boyutu daha da ön plana çıkmaktadır.

İçinde bulunduğumuz dijital çağ, insanlar arasındaki mesafeyi kısaltarak insanoğlunun uzak-yakın algısını değiştirmiştir. Bundan dolayı da küreselleşme süreci başlamış ve küçük bir köy haline dönen dünyada kültürler arasındaki farklılıklar-ki bu farklılıklar bir sosyal bilimci olarak bizim için birer zenginlik vesilesidir- da deyim yerindeyse ortadan kalkmaktadır. Netice itibariyle yaşanan bu gelişmeler bir değişimi tetiklemekte; bunun sonucu olarak da günümüz modern insanı yenedünya düzeninde kendi kültürel kimliğini tanımlayamamaktadır ya da yeni tanımlama yolları seçmektedir.

Modern dünyada meydana gelen bütün değişim ve dönüşümlere rağmen bireyin ve içinde doğduğu toplumun zevk ve estetik algısını canlı bir şekilde yansıttığına kanaat ettiğimiz geleneksel meslekler ve bu mesleklerin bugünkü durumu ve geleceğe ait endişeleri bir halk bilimci olarak dikkatimizi çekmektedir. Ancak bu çalışmadaki temel amacımız ölen bir mesleği canlandırmak değil mesleğin ölmesine neden olan sebepleri yine mesleğin içinden gelen icracısı marifetiyle vermektir. Bunu yaparken bir anlamda mevcut durumun fotoğrafını çekerek gelecek nesillere hem bir meslek erbabının mesleki biyografisini sunmak hem de mesleğin son demleri hakkında bilgi vermek istiyoruz. Bu tavrın da bir halk bilimci olarak temel sorumluluklarımızdan birisi olduğu kanaatini taşımaktayız.

Bu bağlamda Afyonkarahisar’ın örneklem olarak seçildiği bu çalışmada öncelikle gelenek kavramını hakkında yapılan belli başlı tanımları değerlendireceğiz, ardından geleneksel meslek ve kalaycılık hakkında bilgi ve değerlendirmelere yer vereceğiz. İhtiyaçların arzı doğurduğu gerçeğini unutmadan kalaycılık mesleğinin gelecekteki durumu hakkındaki görüşlerimize yer vereceğiz.

1. Geleneksel Meslek Nedir?

Gelenek kavramı üzerine düşünen eden bilim insanları geleneği; “sözlü ve yazılı olmak üzere iki bölüme ayrılan ve bir toplumda kuşaktan kuşağa geçen kültür kalıtları, alışkanlıklar, bilgiler, töreler, davranışlar”(Örnek 1973: 29) olarak tanımlamaktadır. Dursun Yıldırım'ın ise gelenek hakkındaki görüşleri şöyledir: “Milletlerin hayatında, tarih sahnelerinde görünmelerinden bu yana, varlıklarını, bütünlüklerini ve farklılıklarını koruyan, ihtiyaçlarını her anlamda karşılayan düzenler görülür. Süreklilik vasfına sahip bu düzenlerin hepsine biz, gelenek adını veriyoruz. Bunların sayısı, fonksiyonları ve yapı özellikleri, ait oldukları milletin gelişme durumlarına ve ihtiyaçlarına göre değişir. Sayıları, özellikleri ve fonksiyonları ne olursa olsun, bir milletin hayatında yer alan geleneklerin tümü, o milletin kültürünü meydana getirir.” (1998: 81-82).

Metin Ekici de “eskiden beri devam edip gelen gayri resmî yol ve yöntemlerle kazanılan ve kuşaktan kuşağa aktarılan ve zamanın ihtiyaçlarına göre her kuşakta belli ölçüde bireysel yaratıcılığa ve değişmeye ve de gelişmeye izin veren bilgi, hareket ve materyal ürünleri üretme ve kullanma tarzı” tanımlamasını yapar (2004:18).

Bireysel yaratıcılığın ve kültürel aktarımın vurgulandığı bu tanımlardan hareketle gelenek kavramının insanoğlunun yaşadığı dünyaya bir iz bırakabilme gayesinden başka bir şey olmadığı görülecektir. Gılgamış'tan beri ölümsüzlük peşinde olan insan, ortaya koyduğu maddi-manevi ürünlerle bunu sağlamaya çalışmaktadır. İnsanın 14.000 yıllık süreç içerisinde ürettiği kullanım dışı ürünler olarak tanımlanabilecek olan sanat da sanırım bu mantığın bir devamıdır.

Peki, insanın geçmişten alıp geleceğe taşıdığı ve bunu yaparken de kendi düşünce dünyasından iz taşıyan en önemli unsur nedir? sorusu bu izahattan sonra sorulacak en temel sorudur. Bu sorunun kendi bağlamında elbette verilebilecek çok sayıda cevabı vardır, ancak çalışmamızın sınırları içerisinde bunların hepsini değerlendirebilme imkânımız yoktur. Bizim bu soruya yaptığımız çalışma bağlamında verdiğimiz yanıt “geleneksel meslek” olacaktır.

Arapça “süluk” kökünden türeyen meslek kelimesi “yol, tarik, gidiş, tarz, insanların yaşamak ve geçinmek için tuttuğu iş, tabii olduğu sınıf” anlamlarına gelmektedir (Sami, 2004: 1345). İnsanın her yaratmasının bir “ihtiyacın” karşılanması neticesinde olduğu düşünüldüğünde geleneksel mesleklerin de toplumların ihtiyaçlarının bir sonucu olarak ortaya çıktığı ve insanların hayatlarını sürdürülebilmek amacıyla toplumun diğer bileşenleriyle kurdukları ekonomik ilişkilerinin; bir neticesi olduğu görülecektir.

Yine bu bağlamda geleneksel meslek, dünden bugüne belli bir öğretme ve öğrenme disiplini içerisinde gerçekleşen-ki buradaki kastımız geleneksel öğretim metodumuz olan usta-çırak ilişkisidir ve yaratıldığı toplumun hem bireysel hem de kolektif estetik algısı da yansıtan çoğunlukla el becerisine dayanan mesleklerin ortak adıdır. Burada geleneksel meslek kavramını da daha anlaşılır kılmak sanırım yerinde olacaktır. Bir mesleğin geleneksel olup olmadığının sınırı çizen unsurlar nelerdir? Bir uğraşın uzun yıllardır yapıyor olması onu geleneksel kategorisine almamıza yeter mi? Bu sorulara cevap ararken konuyla ilgili olarak çalışma yapan bilim insanlarının görüşüne başvurmak istiyoruz. *Kırım El Sanatlarının Dünyü ve Bugünü*, adlı eserinde Feriha Akpınarlı şunları ifade etmektedir;

“Kültürümüzü yeni kuşaklara aktarma görevinin yanında, bütün halk sanatları gibi bir ulusun kültürel kişiliğinin de en önemli, en canlı ve anlamlı belgeleridir. Diğer halk bilgisi ürünleri gibi el sanatları da yaşadığı çağa tanıklık eder. Ekonomik faydanın yanı sıra el sanatları, iş gücünün değerlendirilmesi için yararlı bir uğraş ortamı yaratmakta; kişiyi maddi ve manevi açıdan eğiterek, sosyal kalkınmaya da katkıda bulunmaktadır.” (2004: 25).

Akpınarlı'nın tanımında el sanatlarının geleneksel durumu üzerinde durarak ortaya konan faaliyetlerin sadece ekonomik girdisinin değil sosyal hayattaki izdüşümlerinin de önemli olduğunu vurgular.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan *Geleneksel Türk Dokuma Sanatları* adlı eserde de konuyla ilgili olarak şu bilgilere yer verilmiştir;

“Türk tarihinde geleneksel meslekler çoğunlukla el sanatları statüsünde yer alır. Geleneksel el sanatları; “bir veya birden fazla sanatkârın

bilgi ve becerisine dayanan, çevre şartlarına göre değişim gösteren, güzelin yanı sıra yararlıyı sunan, insan yaşamını kolaylaştıran, ihtiyaçlarını karşılayan; evde veya atölyelerde, bütün gün veya boş zamanlarda ya da belli dönemlerde üretilen; geleneksel, bölgesel, fonksiyonel, estetik, artistik, sanatsal, dekoratif, dini, sosyal açıdan sembolik karakter taşıyan; el, el aleti veya mekanik araçların yardımıyla yapılan ürünler olarak tanımlanabilir” (2012: 6).

Söz konusu tanımında da geleneksel meslek ifadesiyle “el sanatlarının” anlaşıldığını bu anlamda da icracının ve toplumun estetik zevk ve algısının karakteristik bir boyut kazanarak ürünlerde sunulduğu ifade edilmiştir. Yine bu tanımdan hareketle, geleneksel mesleklerin toplumlara sadece ekonomik değil kültürel bağlamda da katkı sağladıkları anlaşılmaktadır.

Her ne kadar bugünün dünyası “Dijital Çağ” olarak adlandırılırsa da halen bazı mesleklerde basit araç-gereçlerde insan gücü kullanılmaktadır. Bireylerin istekleri yönünde yapılan bu uğraşların payeleri halkın geleneksel ilkelerle elde ettiği bilgilerle devam ettirilir. Bu bilgiler istikâmetinde hazırlanan ürünler de haliyle halkın düşüncesini ve kültür unsurlarını aktarır (Demir, 2019: 30).

Kültür unsurları da aslında icracının kullandığı semboller vasıtasıyla alıcıya sunulur. Bu sunum dikkatli bir gözle incelendiğinde aslında icracının yetiştiği kültürel kodları da anlamamıza yardım eder. Bundan hareketle geleneksel mesleklerin incelenmesinin aynı zamanda yaratıldığı toplumun kültürel geçmişinin de incelemesi demek olduğu kanaatindeyiz. Buna ek olarak geçmişe ait adet ve geleneklerin bir şekilde işlenerek hem tarihin yeniden okunmasına hem de insanoğlunun geçmişiyile yüzleşmesine olanak sağladığı bilinmektedir (Balıkçı, 2017: 36).

Biz de bu noktadan hareketle geleneksel yöntemlerle bugüne kadar taşınan ancak günün sosyo-ekonomik ve teknolojik atmosferine ayak uyduramadığı için tek bir usta tarafından icra edilen bu haliyle de unutulmaya yüz tutmuş bir meslek olan kalaycılığı Afyonkarahisar örneğinden hareketle inceleyeceğiz.

2. Geleneksel Bir Meslek Olarak Kalaycılık

“Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral” (TDK 2005: 1322) anlamına gelen maden, Türkler tarafından tarihin en eski devirlerinden beri işlenmiş ve aynı zamanda hayatlarının merkez noktasına alınmış bir unsurdur. Türkler madenleri sadece sanatsal yaratmalarında değil aynı zamanda gündelik hayatlarında silah ya da kap kacak yapımında kullanmışlardır. Bakır madeni Türk milletinin en çok kullandığı madenlerden biri olmuştur. Bakır madeninin işlenmesinde alaşım rolünü üstlenen kalayla ilgili olarak şu bilgileri vermeyi uygun görüyoruz:

Kalaycılıkta; kıskaç, avurtlu kıskaç, edrenç, fırça, tıkmak, tuz ruhu, çinko, nişadır, pamuk ve pardek çekici olarak adlandırılan malzemeler kullanılmaktadır. Kalaylanacak kabı düzeltirken tokmak ve pardek çekici kullanılır. Kabin tabanı tokmakla düzeltilir çünkü tokmak bakırın tabanını sertleştirmez. Pardek çekici ise tabanın sertleşmesine neden olur. Kalaylanacak bakır kabin eğri yerleri düzeltildikten sonra kalay işlemine geçilir. Bakıra sulanması için nişadır dökülür. Kabin iç kısmı ateşle tutulur, edrenç ve kıskaç yardımıyla kap çevrilerek ateşin her yerine ulaşması sağlanır. Avurtlu kıskaçla ateşten alınıp pamukla silinir ve tekrar ateşle tutulur. Avurtlu kıskaç bakırın ağız kısmında iz bırakmaz. Bir fırça yardımıyla kalaylanacak kap temizlenir. Nişadır dökülür ve ateşe tutulur. Sonra bakır kap soğumaya bırakılır. Çinko ile sönmüş tuz ruhunun karışımı olan sıvı içinde kısa bir süre bekletilir. Soğuma işlemi bittikten sonra pamukla son bir defa daha silinir ve kalaylama işlemi son bulur (Oğuz vd., 2005: 100).

Gündelik hayatta özellikle de geleneksel mutfak kültürümüzde de yiyeceklerin pişirilmesi ve saklanması eskiden beri kil veya kalaylanmış bakır kap kacağın kullanıldığı bilinmektedir. Yemeklerin doğal tadında ve sağlıklı olması düşüncesiyle materyal olarak bu malzemedan yapılmış olmaları önemlidir (Akın, 2014: 40). Anadolu kültür miraslarından olan bakırcılık ile bakırcılığa paralel olarak gelişmiş kalaycılık meslekleri her zaman aynı çerçeve içinde yer almışlardır. Kalaycılık mesleğiyle uğraşan ustalar “kalaycı” olarak adlandırılmıştır (Subaşı ve Kalay 2016: 262).

Çalışma sahamız olan Afyonkarahisar’da kalaycılık mesleğinin geçmişi eskilere dayanmaktadır, ancak günümüzde mesleği icra eden sadece bir usta kalmıştır. Afyonkarahisar’da kalaycı ustası olan tek kişi 1955 yılında Afyonkarahisar’da doğan Ahmet Şentürk’tür. Mesleği ustası olan Ali Öz Ölmez’den öğrenen Ahmet Şentürk, 1965 yılında başladığı bu mesleği halen icra eden son kişidir. 10 yaşında başladığı kalaycılık mesleğini her zaman severek yaptığını ifade eden Ahmet Şentürk, eskiden kalaycılığın çok gözde bir meslek olduğunu; günümüzde ise kalay gerektirmeyen ürünlerin kullanılması nedeniyle bu mesleğin önemini kaybettiğini belirtmektedir.

El sanatlarına dayanan her meslekte olduğu gibi kalaycılık mesleğinde de birtakım zorluklar bulunmaktadır ve bu zorluklar ustası tarafından “*Hangi birini anlatayım saña? Asit kullanıyorsun, parlatmada bakırın tozunu yutuyorsun, kaynağı kendimiz imal ediyoruz, onları yutuyorsun, tozunu. Ocağa giriyorsun zehirini yutuyorsun, kömürün zehirini yutuyorsun, bakırın zehirini yutuyorsun, asidi yutuyorsun. Çilesi çok. Sınırsız zorluğu var.*”(KK-1) şeklinde ifade edilmektedir.

Bütün zorluklarına rağmen 10 yaşından beri bu mesleği yaptığını ifade eden Ahmet Şentürk, mesleğini Türk geleneksel eğitim metodu olan “usta-çırak” ilişkisi içerisinde ifade ederken bu ilişkinin geleneksel incelikleri hakkında da bilgi vermiştir; *Biz kendimizi çırak gibi hissetmedik. Ustamız bizi çırak gibi görmedi. Ustamızla iyiydik. Yeme içme olacağı zaman beraber yer ve içilirdi. Ayrı gayrı olmazdı. Yemeği beraber yerdik, akşamüstü çıkışta da yine beraber çıkardık. Mesela başkası çırakla yemek yemez ya da yemek vermez. Bizde bu yoktu. Biz ne yersek ustamızda onu yerdı...*

Askere gidesiye kadar ben çıraklık yaptım. Askerden geldim yine 1 sene çıraklık yaptım. Usta izin verdi. Usta izin vermese gene açamam. Ondan sonra dükkân açtım. Askerde de ben bu mesleği yaptım. 3'er gulplu kazanlar varıdı. 24 ay askerlik yaptım. Zamanla buralara kadar geldim. Bizden önce ustalığa atlayana kuşaklar bağlarlarmış.”(KK-1) Ahmet Usta, mesleğe ve mesleğin öğreticisine değer verilen ve Ustanın hakkı ile baba hakkını birbirinden ayırmayan bir zaman diliminde mesleğinin icrasını yaptığını da dile getirmektedir. Geleneği oluşturan en önemli sacayağının usta olduğu göz önüne alındığında söz konusu ilişkinin birey gözündeki kıymeti bir kez daha ortaya çıkacaktır.

Bilindiği üzere geleneksel el sanatlarının temel prensibin “el emeği” oluşudur. Verilen emeğin karşılığının alınması da ustanın haz almasına vesile olmaktadır. Bunu da usta “*Yaptığım işi şöyle hakkıyla yapıp baktığım zaman... Hakkıyla iş yapmak. İnsanların yaptığın işi beğenmesi için ilk önce kendin beğenmen gerek. Sanatı sevmek lazım. Seversen yaparsın, sevmezsen...*”(KK-1) şeklinde ifade etmektedir.

Maddeye hitap etmenin yanında mananın da önemli olduğu geleneksel mesleklerin hemen hepsinde sözlü yaratmalardan çeşitli örnekler bulunmaktadır. Bu bağlamda Ahmet Usta da kalaycılık mesleği ile ilgili olarak şu maniyi icra etmiştir:

Bahçesiz barsız adam,

Ayvasız narsız adam,

Kalaysız kaba benzer

Dünyada yarsız adam (KK-1).

Sosyal dokunun sözel dokuya yansıdığı bu dörtlükte gelenek, kendisini ifade ederken toplumsal hayatın temel dinamiklerine vurgu yapar. Birbirini tamamlayan unsurlar aslında birbirini var eden unsurlardır.

3. Kalaycılık Mesleğinin Gelecekteki Durumu Üzerine

Sürdürebilirliğinin ancak yetişen bir temsilciyle mümkün olabildiği geleneksel mesleklerden olan kalaycılık, Afyonkarahisar örneğinde tek bir ustayla varlığını devam ettirmektedir. Her ne kadar kavramsal alt yapısında “değişim” mantığı bulunsa da “değişimin” yapılamaması durumunda geleneğe ait halk bilgisi ürünleri yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır (Duman, 2011: 69).

Yaptığımız gözlem ve edindiğimiz tecrübe neticesinde Afyonkarahisar örneğinde kalaycılık mesleğinin ölmek üzere olduğunu tespit ettik. Bundaki en önemli sebebin de hiç şüphesiz arz-talep arasındaki kuvvetli bağının olduğu anlaşılmıştır. Günümüz insanının değişen yeme-içme alışkanlıkları, görsel ve estetik anlamındaki zevk algısı bakıra ve kalaya olan ilgiyi azaltmış bunun sonucunda da meslek yok olma noktasında gelmiştir. Ahmet Usta zaman zaman köylere güğüm ve bakır kap kalaylamaya gitse de hem bu talep de son zamanlarda azalmış hem de yaşı itibariyle artık yolculuk

yapamadığını ifade etmiştir; “Yok hocam gidemeyon, vaktim de olmeyo takatım da.” (KK-1)

Yine bu noktada modern hayatta çok hızlı bir şekilde meydana gelen değişim ve dönüşümlere ayak uyduramamanın neticesinin bir son olacağının farkına varan Ahmet Usta'nın konu hakkındaki görüşlerini burada vermenin uygun olacağı kanaatindeyiz;

Bu meslek bitti, öldü. Bakırcılığı yapan da bitti bakırı kalaylayan da bitti. Kalaycı 80 kişiydik. 80 kişiden bir tek ben kaldım. Bugün ben olmasam Afyon' da kaleyci yok. Yok, yani bitti. Bu durum beni üzüyor. Ben çıraklıktayken 8-10 kişi olurdu çalışan. Her şeyin hazırı çıktı. Bu meslek de bitti. Yetişen de yok zaten. Hemen hemen 25 senedir bir tane çırak yok. Yani dediğim gibi köyünde, kasabasında vardı bu meslek. Şuhut'da varydın mesela. Çay'da varydın, Bolvadin'de varydın, Sincanlı'da varydın, Sandıklı'da varydın. En az 15'er 20'şer burlarda varydın. Bunların hiçbiri kalmadı. Kazasında ve Afyon'unda ben kaldım. Ben de oturuyorum (KK-1).

Her üretim aslında belirli bir ihtiyacın akabinde gerçekleşmektedir. İhtiyaçlar talepleri, talepler de arzı doğurmakta ve insanın ruhsal doyumunun gerçekleşmesi için de arzın gerçekleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu ölçekte düşünüldüğünde yöre insanının artık bakır kap-kacağa dolayısıyla da kalaya ihtiyacının kalmadığı tecrübe edilen bir gerçektir. Ayrıca icrasının “hazır” olarak tanımladığı rakibi de (porselen kap-kacak) bakır kapların imalatına göre daha zahmetsiz ve üretimi de hızlıdır.

Bu bağlamda itinalı bir üretim sürecini hedef alan kalaycılığın da yeterli direnişi gösteremediği anlaşılmaktadır. Son zamanlarda yörede özellikle hizmet sektörü olarak adlandırılan termal-kaplıca turizmüne olan rağbetin artması da olası insanların kalaycılıktan ziyade “daha sorunsuz” olarak nitelendirdikleri turizm sektörüne yönelmelerine sebep olmuş, bundan dolayı da mesleğin devamını sağlayacak çıraklar mesleğe dâhil olmamışlardır. Bu da kalaycılığın ölmesinin bir diğer sebebidir.

4. Sonuç

Modern çağda gelişen teknolojik imkân ve kabiliyetler neticesinde dünya küreselleşme sürecine girmiş, bu da pek çok alanda olduğu gibi geleneksel meslekleri de olumsuz bir şekilde etkilemiş, dolayısıyla bu

meslekler ya yok olmuş ya da yok olmanın eşiğine gelmiştir. İhtiyaçların yarattığı arz yine ihtiyacı giderecek taleplerle neticelendirilir ancak ihtiyacın kalmaması durumunda doğal olarak arz ve talep dengesi de değişecektir. Kalaycılık mesleği bugün Afyonkarahisar örneğinde bu durumu yaşamaktadır.

Değişen yemek yeme ve kap kullanma alışkanlıkları bakıra ve dolayısıyla kalaya olan ihtiyacı bitirmiştir, bu da arz talep dengesi kalaycılık bağlamında olumsuzla dönmesine sebep olmuştur. Buna bağlı olarak mesleki aktarımın yapılacağı çırakların da farklı iş kollarını seçmeleri sebebiyle mesleki aktarımı yapacak insan unsuru da ortadan kalkmıştır ve kalaycılık mesleği Afyonkarahisar’da bitmiştir. Bu bağlamda bu çalışmayı ortaya koymamızdaki temel neden kaybolan bir mesleğin belki de “son” bir fotoğrafını çekerek gelecek nesillere bir mesleğin ve icracısının mesleki biyografisini sunmaktır.

KAYNAKÇA

- Akın, G. (2014). "Geleneksel Mutfak Kültürünün Beslenme Açısından Önemi", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (3).
- Akpınarlı, F. (2004). Kırım El Sanatlarının Dünü ve Bugünü, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.,
- Balıkçı, Ş. (2017). "Yeniçağ Başlı Avrupa Geleneklerinin Modern İzleri". Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi, 2/1 ss.36-44.
- Ekici, M.(2004). "Geleneksel Kültürü Güncellemek Üzerine Bir Değerlendirme", Millî Folklor, S. 80, ss. 33-38.
- Demir, E. (2019). Karaman'da Geleneksel Mesleklerin Söz Varlığı, Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Duman, M. (2011). Gaziantep'teki Geleneksel Meslekler Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). İllere göre Geleneksel El Sanatlarımız, Kaybolmuş Sanatlar.https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_08/03050604_geleneksel_sanatlar.pdf (E.T. 11.03.2020)
- Oğuz, M., Aydoğan, E., Aytuzlar, N., Özkan, T. S. (2005). Türkiye'de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Meslekler. Ankara: Gazi Üniversitesi THBMER Yayını.
- Örnek, V. S. (1973). Budun Bilim Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yay.
- Sami, Ş. (2004), *Kâmûs-ı Turkî*, İstanbul: Kapı Yayınları
- Subaşı E.-Kalay H. (2016). Sivas'ta Kalaycılık. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, S. 36, ss 258-288.
- TDK (2005). Türkçe Sözlük, Ankara: TDK yay.
- Yıldırım, D. (1998). Türk Bitiği, Ankara: Akçağ Yay.

Sözlü Kaynak

KK-1: Ahmet Şentürk, ilkokul mezunu, 65 yaşında, Afyonkarahisar. (Görüşme 16.02.2020)

EKLER

Foto. 1

Foto. 2

Foto. 3

Foto. 4